

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СУСПІЛЬНИЙ ПРОСТІР: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Каріна Сергіївна РУДЕНКО,

*студентка 1-го курсу Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Науковий керівник: *Гуцу С.Ф.,
канд. юрид. наук, доцент, доцент
кафедри права Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Інформація є одним з найважливіших аспектів внутрішньої, безпекової та зовнішньої політики держав. Актуальність інформації як стратегічно важливого елемента безпеки вдало розкрито у статті «How to win the battle over data» Еріка Розенбаха директора Belfer Center at the Harvard Kennedy School, колишнього помічника Міністра Оборони США та Касерін Менстед.

Кількість пристроїв IoT найближчим часом збільшиться настільки, що стане неконтрольованою. Це у свою чергу провокує зростання масштабних ризиків несанкціонованого доступу кіберзлочинності як до ідентифікаційних даних фізичних та юридичних осіб, так і до пристроїв IoT. На сьогодні технологічне середовище IoT неоднорідне, оскільки використовує різноманітні радіотехнології передачі даних, платформи IoT, ідентифікатори, універсальні ідентифікаційні системи та механізми ідентифікації, переважно застосовуючи нормативно-правові акти технічного характеру.

Розробка законодавства у сфері Інтернету речей та штучного інтелекту є вкрай актуальною. У законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»[1] йдеться про основні аспекти права захисту людини від неправомірних втручань інтернет-шпигунів, пов'язаних зі збільшенням популярності Інтернет ресурсів і технологій.

Штучний інтелект- дуже молода галузь досліджень, започаткована у 1956 році. Її історичний шлях нагадує синусоїду, кожен «зліт» якої ініціювався деякою новою ідеєю. На сьогодні її розвиток перебуває на «підйомі» і спирається на застосування вже досягнутих результатів в інших галузях науки, промисловості, бізнесі та навіть у повсякденному житті.

Єдиної відповіді на питання, чим опікується штучний інтелект не існує. Майже кожен автор, який пише книгу про штучний інтелект, відштовхується від якогось визначення, та розглядає в його світлі досягнення цієї науки. Зазвичай ці визначення зводяться до таких:

- штучний інтелект вивчає методи розв'язання завдань, які потребують людського розуміння. Отже, мова іде про те, щоби навчити ШІ розв'язувати тести інтелекту. Це передбачає розвиток способів розв'язання задач за аналогією, методів дедукції та індукції, накопичення базових знань і вміння їх використовувати;

- штучний інтелект вивчає методи розв'язання задач, для яких не існує способів розв'язання або вони не коректні (через обмеження в часі, пам'яті

тощо). Завдяки такому визначенню інтелектуальні алгоритми часто використовуються для розв'язання NP-повних задач, наприклад, задачі комівояжера;

- штучний інтелект займається моделюванням людської вищої нервової діяльності;

- штучний інтелект це системи, які можуть оперувати зі знаннями, а найголовніше - навчатися. В першу чергу мова ведеться про те, щоби визнати клас експертних систем (назва походить від того, що вони спроможні замінити «на посту» людей-експертів) інтелектуальними системами;

- останній підхід, що почав розвиватися з 1990-х років, називається агентно-орієнтованим підходом. Цей підхід зосереджує увагу на тих методах і алгоритмах, які допоможуть інтелектуальному агенту виживати в довкіллі під час виконання свого завдання. Тому тут значно краще вивчаються алгоритми пошуку і прийняття рішення.[2]

Експерти НАТО у своїй діяльності оперують спорідненими тлумаченнями штучного інтелекту: 1) «спроможність, що надається алгоритмами оптимального або неоптимального вибору з широкого простору можливостей, для досягнення цілей шляхом застосування стратегій, які можуть спиратися на навчання або адаптацію до навколишнього середовища». 2) «системи, які створені людиною і діють у фізичному або цифровому світі, враховують складну мету і обирають найкращі дії (відповідно до заздалегідь визначених параметрів), які необхідно виконати для досягнення поставленої мети на основі сприйняття свого середовища, інтерпретації зібраних структурованих або неструктурованих даних та обґрунтування знань, отриманих з цих даних».

Фахівці виділяють такі переваги штучного інтелекту: точність в обробці даних; здатність аналізувати велику кількість інформації з великою швидкістю; ШІ не потрібен сон і перерва на обід, він не допускає помилок через перевтому; використовувати штучний інтелект можна там, де людині небезпечно перебувати.[2]

Незважаючи на такий перелік переваг штучного інтелекту для управлінців та підприємств в цілому, він налічує ряд недоліків. Дослідження довели, якщо штучний інтелект досягне середнього рівня розвитку, який буде здатний перевершити людину в декілька разів, то він відобразиться на способі життя кожного з нас. [4]

Загальними загрозами прогресу штучного інтелекту для людини є: часткова, а згодом і повна заміна людини у процесах виробництва, що спричинить масове безробіття; розвиток соціальних, релігійних та моральних проблем, що несе за собою конфлікт між природною та штучною формами мислення; штучний інтелект має здатність до самовідтворення та може втратити можливість контролю з боку людини.

Загалом, сьогодні статус роботів регулюється лише певними етичними нормами. Так, Айзек Азімов у 1942 р. в оповіданні «Хоровод» вперше точно сформулював три головних закони робототехніки: 1. Робот не може спричинити шкоди людині або своєю бездіяльністю припустити завдання шкоди людині; 2. Робот має коритися командам людини, якщо вони не суперечать першому закону; 3. Робот повинен піклуватися про свою безпеку, але тільки до тих пір, поки це не суперечить першому і другому законам. Існує ще нульове, і, напевно, найголовніше, правило: робот не повинен спричинити шкоди

людству або своєю бездіяльністю допустити, щоб людству була спричинена шкода. Це підштовхнуло Всесвітню комісію ЮНЕСКО з етики наукових знань та технологій (КОМЕСТ) в 2016 р. опублікувати «Попередній проект доповіді КОМЕСТ з етики робототехніки», у якому говориться про можливість вбудувати роботам систему етичних норм шляхом програмування за допомогою етичних кодів, спеціально розроблених для попередження небезпечної поведінки [5].

Щодо правового аспекту, то варто згадати ініціативу Європейського парламенту щодо розгляду проекту резолюції про правовий статус роботів як «електронної особи», яка має свої специфічні права та обов'язки і не може розглядатися просто інструментом у руках їх власників чи користувачів [3], однак офіційного визнання така ідея досі не отримала. Слід додати, що якщо правосуб'єктність постлюдини можна визначати за аналогією з фізичною особою, враховуючи наявність когнітивних функцій, еквівалентних людським, то такий підхід не можна застосовувати до роботів як можливих суб'єктів права, адже існує питання щодо обсягу їхньої відповідальності у разі скоєння правопорушення. Найбільш аргументованою є ідея надання роботу статусу за аналогією зі статусом юридичної особи. З цього випливає можливість наділення його власним майном, офіційна реєстрація нового суб'єкта та несення майнової відповідальності власником (за умови, що шкода, завдана роботом, спричинена помилкою в програмному забезпеченні).

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
2. Поява та перспективи розвитку штучного інтелекту. URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-576-8835-poyava-ta-perspektivi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu_kafedra-shtuchnogo-intelektu (дата звернення 02.12.2021).
3. Довгань Б., Михайліна Т. Цифрові права людини четвертого покоління крізь призму трансгуманізму // Підприємництво, держава і право. №1. 2021. С. 171-175. <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2021/1/31.pdf> (дата звернення 02.12.2021).
4. Пельчер М. Переваги та недоліки застосування штучного інтелекту у сферах управління // Міжнародна студентська науково - технічна конференція «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання» м. Тернопіль 28-29 квітня 2021 року. С.72-73. [http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25207/2/MSNK_2018v2_Pelcher_M-Advantages_and_lack_of_application_72-73.pdf] (дата звернення 02.12.2021).
5. Каткова Т.Г. Закони про роботів: сучасний стан та перспективи розвитку. ІТ-право: проблеми та перспективи розвитку в Україні: збірн. матер. II-ї Міжн. наук.-практ. конф. (17 лист. 2017 р.). Львів, 2017. С. 99-103.
6. Костенко О. Напрями розвитку права у сфері інтернет речей (iot) та штучного інтелекту // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції . № 3. 2021. С.130-136 . http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/23.pdf (дата звернення 02.12.2021).